

Міністерство освіти і науки України
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
Кафедра філології

Реєстраційний № _____

Кваліфікаційна робота

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ НАПИСАННЯ ЕСЕ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

БІЛАК ГЕНРІЕТТА ВОЛОДИМИРІВНА

Студентка IV-го курсу

Освітня програма: «Середня освіта (Українська мова і література)»

Спеціальність: 014 «Середня освіта (Українська мова і література)»

Рівень вищої освіти: бакалавр

Тема затверджена на засіданні кафедри

Протокол №96 / 02.10.2023

Науковий керівник:

Павлович Юдіта Павлівна,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри філології

(науковий ступінь, вчене звання, посада)

Завідувач кафедри:

Берегсасі Аніко Ференцівна,

зав. кафедри, доктор габілітований, професор

(науковий ступінь, вчене звання, посада)

Робота захищена на оцінку _____, «__» _____ 2024 року

Протокол № _____ / 2024

**Міністерство освіти і науки України
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II**

Кафедра філології

Кваліфікаційна робота

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ НАПИСАННЯ ЕСЕ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Рівень вищої освіти: бакалавр

Виконавець: студентка IV-го курсу

БІЛАК ГЕНРІЕТТА ВОЛОДИМИРІВНА

Освітня програма: «Середня освіта (Українська мова і література)»

Спеціальність: 014 «Середня освіта (Українська мова і література)»

Науковий керівник: Павлович Юдіта Павлівна,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри філології

(науковий ступінь, вчене звання, посада)

Рецензент: Певсе Андрея Андріївна,

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри філології

(науковий ступінь, вчене звання, посада)

**Ukrajna Oktatási és Tudományügyi Minisztériuma
II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola**

Filológia Tanszék

AZ ESSZÉÍRÁS TANÍTÁSÁNAK MÓDSZEREI OKTATÁSI INTÉZMÉNYEKBEN

Szakedolgozat

Készítette: Bilák Henrietta

IV. évfolyamos 014 „Középfokú oktatás (Ukrán nyelv és irodalom)”

szakos hallgató

Témavezető: Pávlovics Judit, pedagógia tudományok kandidátusa, docens

(tudományos fokozat, cím, tisztség)

Recenzens: Pősze Andrea, a pedagógiai tudományok kandidátusa, docens

(tudományos fokozat, cím, tisztség)

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ	8
1.1 Аналіз основних підходів до вивчення та викладання написання есе.....	8
1.2 Розгляд сучасних методик навчання написання есе в закордонних та вітчизняних освітніх системах.....	9
1.3 Вивчення психолого-педагогічних аспектів формування навичок письма есе	14
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНА ЧАСТИНА	19
2.1 Аналіз результатів експериментальних досліджень щодо ефективності методики навчання написання есе	19
2.2 Розробка та впровадження в навчальний процес програми навчання написання есе.....	25
2.3 Проведення практичних занять та мейстеркласів зі студентами та вчителями щодо написання есе.....	31
ВИСНОВКИ	39
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	40

ВСТУП

Актуальність теми: У сучасному освітньому контексті виникає проблема створення умов для формування креативної особистості, здатної ефективно адаптуватися у суспільстві та висловлювати власну індивідуальність через використання рідної мови. У відповідь на цю потребу, у нових програмах з української мови для учнів 5-11 класів було введено есе як засіб навчальної діяльності, що спричинило зростання зацікавленості учнів у цьому жанрі творчості. Жанр академічного есе стає відповіддю на вимоги сучасного українського суспільства. Згідно з інструктивно-методичними рекомендаціями щодо навчання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти, введення есе спрямоване на активізацію навчально-пізнавальної діяльності учнів, підвищення їхнього інтересу до навчання, розвиток особистості, критичного мислення та лінгвокреативності. Позитивне ставлення учнів та вчителів до заміни традиційних творів на есе пояснюється передусім психологічними особливостями покоління інформаційної епохи. Швидкість та зручність комунікації, що базується на сучасних інтернет-технологіях, привчає учнів до обміну не лише думками, а й оцінками важливих явищ та фактів, а також емоціями, що створює передумови для висловлення власного ставлення до життєвих подій, впливу на думки та переконання інших, а також висловлення парадоксальних думок та їхніх оцінок. Форма есе стає найбільш сучасною та зручною для спілкування з читачем, дозволяючи висловлювати свою індивідуальність та впливати на сприйняття інших.

Мета дослідження полягає у вивченні ефективності методики навчання написання есе в закладах освіти та її впливу на розвиток критичного мислення, комунікативних навичок та креативності учнів.

Завдання дослідження включають:

1. Проведення аналізу різних підходів до викладання та вивчення написання есе у сучасних освітніх системах.
2. Дослідження психолого-педагогічних аспектів формування навичок письма есе учнів.
3. Аналіз результатів експериментальних досліджень щодо ефективності методики навчання написання есе.
4. Розробка програми навчання написання есе та її впровадження в навчальний процес.
5. Проведення практичних занять та майстеркласів з учнями та вчителями щодо написання есе.

6. Аналіз позитивних та негативних аспектів впровадження методики навчання написання есе в освітній процес.

7. Формулювання рекомендацій щодо подальшого вдосконалення методики навчання написання есе в закладах освіти.

Предметом дослідження є методика навчання написання есе в закладах освіти.

Об'єктом дослідження є процес формування навичок письма есе учнів, включаючи їхні здатності до критичного мислення, аналізу, синтезу і висловлення власних думок, розвиток комунікативних навичок та креативності.

Методи дослідження: Дослідження різних наукових робіт, публікацій, методичних посібників та інших джерел для ознайомлення з теоретичними аспектами методики навчання написання есе. Проведення спеціально організованих експериментів для вивчення ефективності впровадження методики навчання написання есе в реальних умовах навчального процесу. Проведення опитувань серед учнів та вчителів для з'ясування їхньої думки щодо впровадження методики, її ефективності та потреби у вдосконаленні. Систематичне спостереження за процесом навчання та виконання завдань з написання есе, що дозволить оцінити рівень володіння навичками та результативність методики. Аналіз навчальних програм, методичних матеріалів, звітів про результати виконання робіт з написання есе для виявлення особливостей впровадження методики та її впливу на процес навчання.

Практична значимість дослідження полягає в можливості покращення якості освіти та розвитку навчального процесу в закладах освіти. Шляхом вивчення ефективності методики навчання написання есе можна розробити та впровадити оптимальні підходи до навчання, що сприятимуть розвитку критичного мислення, комунікативних навичок та креативності учнів.

Теоретична значимість дослідження полягає у поглибленні розуміння процесу формування навичок письма есе та вивченні методів, які найефективніше сприяють цьому процесу. Дослідження може допомогти розкрити ключові аспекти навчання есе, виявити фактори, що впливають на його успішність, та запропонувати науково обґрунтовані рекомендації для практичного впровадження у навчальний процес.

Новизна дослідження полягає у зосередженні на конкретній методиці навчання написання есе в контексті української освіти, зокрема в рамках нових програм для учнів 5-11 класів. Дослідження вивчає вплив цієї методики на розвиток критичного мислення, комунікативних навичок та креативності учнів. Новизна дослідження полягає в аналізі психолого-педагогічних аспектів формування навичок письма есе учнів в контексті сучасних соціокультурних умов і вимог суспільства. Дослідження також ставить за мету

розкриття позитивних та негативних аспектів впровадження методики навчання написання есе та розроблення рекомендацій для подальшого вдосконалення цього процесу в освітній системі.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

1.1. Аналіз основних підходів до вивчення та викладання написання есе

Есе - це форма літературного твору, яка характеризується невеликим обсягом, довільною композицією та вираженням індивідуальних думок та вражень на конкретний привід або питання, не претендуючи на вичерпне висвітлення теми. Це жанр, що поєднує художню та публіцистичну (іноді науково-популяризаторську) творчість.[15]

Публіцистика, у свою чергу, є видом літературної і журналістської творчості, який оперативно досліджує, узагальнює та трактує актуальні суспільно-політичні питання та інші проблеми суспільства, з метою впливу на суспільну думку. Від суто наукових робіт публіцистика відрізняється наявністю авторської оцінки явищ та спонуканням до висновків на майбутнє.

Також, есе (від французького "essai" - спроба, проба, нарис) може розглядатися як невеликий прозаїчний текст, що виражає індивідуальну точку зору автора. Завдання есе полягає у передачі інформації або поясненні, а не в драматичному зображенні або переказі якої-небудь життєвої ситуації. Автор досягає своєї мети за допомогою прямого вислову власних думок та поглядів, не потребуючи для цього створення вигаданих персонажів або складних сюжетних зв'язків.[19]

В інтернеті можна знайти багато статей, рекомендацій та пам'яток щодо написання есе. Наприклад, у "Пам'ятці для учня "Як написати есе" надається зразковий план есе, який складається з трьох частин: Вступу (один абзац), Основної частини (2 абзаци) та Висновку. Рекомендую скористатися цією пам'яткою для покращення своїх навичок у написанні есе.

Також, на сайті "Знай як?" доступна корисна інструкція "Як правильно писати есе?", яка може бути корисною для підготовки до написання цього виду твору.

З сайту "Освіта та наука" можна отримати цікаві рекомендації, де пропонується спочатку обрати тему, яка є важливою для вас та читачів, написати тези до неї (для висвітлення головної думки). На підготовчому етапі рекомендується написати власні пропозиції, створити план щодо есе (може бути складним або розгорнутим), дослідити тему в Інтернеті або в бібліотеці. Після цього можна починати безпосередньо писати саме есе.

Рекомендації з сайту "Підготовка до ЗНО з української мови та літератури" надають декілька прийомів написання успішного есе, зокрема:

1. Ефектний початок - вступ, дуже важливий елемент твору. Читач визначає для себе, чи варто йому читати ваше есе. Для початку есе існує кілька підходів, серед яких стандартний, несподіваний, дієвий, авторитарний, інформативний, цитатний та діалоговий.

Ці рекомендації можуть бути корисними як для старшокласників та студентів, так і для інших, хто бажає вдосконалити свої навички у написанні есе.

Хоча есе часто описує послідовність подій, важливо не зациклюватися на деталях часу, що може зробити твір нудним. Варто просто згадувати час у загальних рисах.

Есе може включати в себе оповідання, яке витягується до кінця твору, і підкреслює якості, можливості або знання, що стосуються теми вашого есе. Описова частина характеризується яскравим образним мовленням і цікавими деталями, що залишають читача під враженням. Порівняння використовується для висвітлення певних питань, наприклад, досвіду або невдачі.

Фінальні компоненти есе, які включають останні абзаци, повинні підсумовувати вашу думку і залишати в пам'яті читача яскравий слід. Також на сайті "Знай як?" доступні приклади есе на тему "Я українець".

При написанні есе важливо дозволити собі бути суб'єктивними, зосередитися на частковому, а не на головному, висловлювати спірні міркування та наводити докази.

Написання есе корисно, оскільки воно допомагає авторові чітко формулювати думки, структурувати інформацію, використовувати основні поняття, виділяти причинно-наслідкові зв'язки, ілюструвати досвід відповідними прикладами та формулювати свої висновки.

Структура есе визначається вимогами, які висуваються до нього. Це включає формулювання думок автора у формі коротких тез, які підкріплюються аргументами.[17] Аргументи можуть бути фактами, явищами суспільного життя, життєвим досвідом тощо. Краще всього приводити по два аргументи на кожен тезу, щоб не перевантажувати твір і зберегти його стислість і образність. Таким чином, есе набуває кільцеву структуру, кількість тез і аргументів залежить від обраного плану і логіки розвитку думки.

1.2. Розгляд сучасних методик навчання написання есе в закордонних та вітчизняних освітніх системах

Нові підходи спрямовані на розвиток творчих та аналітичних навичок учнів, стимулюють їхню самостійність та критичне мислення. У закордонних освітніх системах, зокрема в США та Великобританії, широко використовуються методи активного навчання. Студенти залучаються до дискусій, групової роботи, а також до написання есе на різноманітні теми. Особлива увага приділяється інтерактивним формам вивчення, сприяючи розвитку комунікативних навичок та здатності до аргументації.

У вітчизняних освітніх системах також спостерігається тенденція до впровадження інноваційних методик навчання написання есе. Наприклад, використання інтерактивних платформ для обміну думками та рецензування робіт однокласників, організація майстеркласів з письма есе з використанням сучасних технологій.

Зокрема, у вищій освіті України все частіше використовуються методики, які сприяють формуванню аналітичних та аргументаційних навичок студентів через написання есе на актуальні суспільні теми. Використання інтерактивних платформ та онлайн-курсів також стає популярним методом, що дозволяє розвивати навички письма есе учням на різних рівнях освіти.

У всьому світі написання есе визнається як важливий навик, що використовується в різних галузях діяльності. Вивчення цього навичка стало неодмінною складовою освітніх систем у всьому світі. Існує різноманітність методик, які застосовуються для навчання написання есе, і вони можуть відрізнятися в залежності від країни та освітньої системи.

Освітні системи за межами країни використовують такі методики:

1. Метод "п'яти абзаців": Цей підхід широко використовується в англійськомовних країнах. Заснований на структурі з п'яти абзаців, де перший абзац - вступ, наступні три - основна частина з аргументами, а останній - висновок. Цей метод допомагає структурувати думки та аргументи, роблячи есе більш логічною та зрозумілою.

2. Метод вільного письма: Цей підхід надає учням більше свободи у виборі структури есе. Він стимулює учнів генерувати ідеї та писати без зупинок, не обтяжуючи себе граматичними правилами та орфографією. Це дозволяє їм вільно висловлювати свої думки та почуття, що може призвести до більш креативних та оригінальних творів.

3. Метод проблемного навчання: Цей підхід використовується для стимулювання критичного мислення та аналітичних навичок учнів. Він базується на використанні проблемних питань, які стимулюють учнів до пошуку власних відповідей та розвитку навичок аргументації. Цей метод сприяє активному залученню учнів до навчального процесу та розвитку їхнього критичного мислення.

Ці методики допомагають студентам розвивати навички написання есе та ставити перед ними завдання, що сприяють їхньому особистісному та професійному зростанню. Їх використання сприяє формуванню креативного мислення, аналітичних та аргументаційних навичок, що є важливими в умовах сучасного освітнього середовища.

У вітчизняних освітніх системах існують різноманітні методики навчання написання есе, які спрямовані на розвиток навичок учнів у цій сфері. Одним з таких методів є метод аналізу тексту. Цей підхід передбачає вивчення та аналіз зразків есе, що допомагає учням краще зрозуміти структуру, особливості та характеристики написання цього виду твору.

Вивчення прикладів допомагає учням засвоїти основні принципи та прийоми, які використовуються при складанні есе, та вдосконалити свої навички в цій сфері.[14]

Ще однією важливою методикою є метод написання чернетки. Цей підхід рекомендує учням спочатку написати першу, необроблену версію есе, яка називається чернеткою. Після цього учні можуть відредагувати та вдосконалити свій текст, враховуючи виявлені недоліки та недоліки чернетки. Цей метод дозволяє учням більш свідомо та систематично підходити до написання есе, розвиваючи навички креативного письма та редакції тексту.

Також серед методів навчання написання есе варто відзначити метод роботи над помилками. Цей підхід акцентує увагу на виправленні типових помилок, які часто роблять учні під час написання есе. Вивчення та усунення цих помилок допомагає учням підвищити якість свого письма та стати більш впевненими у своїх навичках. Цей метод сприяє вдосконаленню літературної грамотності та мовленнєвих здібностей учнів, що є важливим компонентом їхньої освіти.[10]

Різні методики навчання написання есе вітчизняних освітніх систем спрямовані на розвиток та вдосконалення навичок учнів у цій важливій сфері творчості та мовлення. Ці методи допомагають учням краще розуміти особливості та вимоги до есе, розвивати критичне мислення та аналітичні здібності, а також стати більш впевненими та компетентними у власному письмі.

Останнім часом спостерігається зростання популярності деяких методик навчання написання есе, які відображають сучасні тенденції в освітній системі. Однією з цих тенденцій є використання онлайн-інструментів. Завдяки розвитку технологій та доступності Інтернету, учні мають можливість скористатися різноманітними онлайн-інструментами, які сприяють покращенню якості їхнього письма.[13] Наприклад, програми такі як Grammarly, Hemingway Editor, ProWritingAid надають корисні рекомендації щодо граматики, стилю та організації тексту, що сприяє удосконаленню навичок у написанні есе.

Ще однією сучасною методикою є проектно-орієнтоване навчання. Цей підхід передбачає, що учні пишуть есе в рамках дослідницьких проектів, що дозволяє їм розширити свої знання та розвинути креативність. Проектно-орієнтоване навчання стимулює учнів до самостійності та активної участі в навчальному процесі, сприяючи більш глибокому засвоєнню матеріалу та розвитку критичного мислення.

Недавно відзначається зростання інтересу до навчання в групах. Цей метод надає учням можливість співпрацювати та вчитися один від одного. В процесі колективного навчання учні мають можливість обмінюватися ідеями, висловлювати свої думки та отримувати зворотний зв'язок від однолітків та вчителів.[12] Це сприяє розвитку

комунікативних навичок, підвищенню мотивації до навчання та збільшенню самовпевненості учнів.

В даний час існує різноманітні класифікації есе. Наприклад, у зарубіжних джерелах, друкованих виданнях та в інтернеті можна знайти наступні типи есе (за М. Дроботенко):

1. Аргументоване есе або "За і проти". Це особливий вид есе, де автор аргументує свою позицію на обрану тему, наводячи аргументи на підтвердження своєї тези або протилежні ідеї. Такий тип есе спрямований на перевірку і оцінювання логічного та розсудливого мислення.

2. Есе-міркування або "Власне думки". У цьому виді есе автор висловлює та аргументує свою точку зору з певного суперечливого питання. Навідміну від аргументованого есе, тут не обов'язково наводити факти чи статистику, але використовуються особистий досвід чи думки знайомих.

3. Есе-переконання. Основна мета цього типу есе - переконати читача у правильності позиції автора. Хоча цей тип есе деякими вважається синонімом аргументованого есе, він відрізняється від нього тим, що основна мета полягає в переконанні, незалежно від якості аргументів.

4. Есе-дослідження. Цей вид есе можна порівняти з курсовою або дипломною роботою студентів. Тут автор вибирає тему, аналізує її та доходить висновків.

5. Стипендіально-презентативне есе. Мета цього типу есе полягає в демонстрації автором своїх навичок та якостей для отримання стипендії або під час співбесіди.

6. Реферативно-критичне есе. Це відгук на літературний твір, кінострічку, театральну постановку тощо.

7. Порівняльно-контрастне есе. Цей вид есе має на меті порівняння та виокремлення відмінностей між будь-якими об'єктами дослідження через проведення порівняльного або контрастного аналізу. Автору необхідно провести послідовний аналіз якостей або характеристик порівнюваних об'єктів. Починаючи написання такого есе, важливо визначити об'єкти, ідеї або погляди, які можуть бути подібні або досить відмінні. Тема може стосуватися об'єктів з однієї категорії (наприклад: "Мерседес чи Форд?") або різних (наприклад: "Електронні книги чи паперові - що краще?").

8. Аналізують-тлумачне есе. Цей вид есе стає дедалі популярнішим за кордоном як частина вступних іспитів до навчальних закладів. Абітурієнтові пропонується цитата з 2-3 речень, яку необхідно інтерпретувати та висловити свою думку на її рахунок. Цей вид есе схожий на Есе-міркування, наприклад: "Роль юриста у сучасному світі: моє бачення", "Мої уподобання у радіо".

9. Процесуальне есе. Мета цього виду есе - навчити читача конкретним діям і надати корисні поради під час виконання алгоритму процесу, який може бути як виробничого, так і побутового характеру. Наприклад: "Як написати новини".

Обсяг есе може варіюватися від трьох до семи сторінок тексту, проте в окремих університетах можуть допускатися есе до десяти сторінок. Зазвичай конкретна тема в есе підкреслюється за допомогою суб'єктивного тлумачення. Важливо, щоб есе містило лише одну думку, яка розкривається та розвивається. Це може бути відповідь на одне запитання.

В есе вільна композиція відіграє важливу роль. Часто автори будують її всупереч законам логіки, підпорядковуючи довільним асоціаціям та керуючись принципом "Усе навпаки".[11] Важливо створити довірливий стиль спілкування з читачем, уникаючи надмірно складних конструкцій, щоб зміст був доступним і зрозумілим.

Есе також має схильність до парадоксів, яка може бути досягнута за допомогою афористичних висловлювань або парадоксальних визначень. Однак важливо, щоб всі твердження були гармонійно узгоджені та не суперечили основній позиції автора.

Мова есе має бути орієнтована на розмовний стиль, уникаючи вживання сленгу, шаблонних фраз та надто легковажного тону. Важливо, щоб мова есе сприймалася серйозно і підтримувала виражену в ньому особисту позицію автора.[5]

Щодо формальних вимог до написання есе, можна виділити лише одне обов'язкове правило - наявність заголовка. Внутрішня структура есе може бути різноманітною. Оскільки це малий за обсягом текст, то повторення висновків в кінці не є обов'язковим, вони можуть бути включені в основний текст або заголовок.[9] Аргументація може передувати формулюванню проблеми, а формулювання проблеми може збігатися з остаточним висновком.

Щоб зробити ваше есе запам'ятованим серед тисяч інших, використовуйте креативні прийоми. Подайте текст у формі діалогу, листа, щоденника, автобіографії або п'єси, межі встановлює лише ваша уява. Придумайте неочікуваний заголовок, використайте "голосні" епіграфи та ілюстрації. Нестандартні ідеї та цікавий зміст гарантовано привернуть увагу до вашого есе. Обсяг тексту є довільним, якщо це не визначено завданням.

Есе буде цікавим, якщо в ньому будуть несподівані висновки, непередбачувані повороти та цікаві поєднання. Для написання успішного есе існує багато прийомів, таких як риторичні запитання, цитування, використання антитези, швидкий перехід від фактологічного контексту до ментального, асоціативні відступи, порівняння та інші. Використовуйте ці прийоми для створення цікавого та запам'ятованого есе.[7]

Під час підготовки до написання есе записуйте надзвичайні погляди, думки та факти, які зустрічаються вам. Уважно прочитайте тему, підкресліть ключові слова та діберіть

асоціації до них. Загальний підхід до теми варто викласти у вступі, який містить проблемне завдання та відповідь на поставлене питання. Також, варто підкреслювати взаємозв'язок наведених фактів протягом усього есе.

1.3. Вивчення психолого-педагогічних аспектів формування навичок письма есе

Розвиток креативності учнів є однією з ключових мет у вивченні формування навичок письма есе. Креативне мислення відіграє важливу роль у написанні есе, оскільки воно дозволяє учням виражати свої думки та ідеї у нестандартний спосіб, роблячи їх творчими та унікальними.[4] Педагоги та психологи активно досліджують методи та прийоми, спрямовані на стимулювання креативного мислення учнів під час написання есе. Одним із підходів до розвитку креативності є застосування методів, спрямованих на розширення уявлення та генерацію нових ідей. Наприклад, під час навчання учнів писати есе можуть використовуватися техніки асоціацій, брейнштурмінгу, мозкового штурму тощо, що допомагають розвивати їх творчі здібності та допомагають знайти нестандартні підходи до вирішення завдань. Важливо створити сприятливу середовище для розвитку креативності, де учні відчувають себе вільними висловлювати свої думки та експериментувати з ідеями. Це може включати в себе стимулююче навколишнє середовище, заохочення до ініціативи та самовираження, а також надання можливостей для самостійної творчої роботи та колективної співпраці.[8]

Педагоги та психологи також досліджують вплив різних методів викладання на розвиток креативності учнів. Наприклад, використання інтерактивних методів навчання, таких як рольові ігри, дискусії, творчі завдання тощо, може сприяти активізації креативного мислення та розвитку учнівської уяви. Стимулювання самовираження через письмо є важливим аспектом в навчанні та вихованні учнів[3]. Освітні дослідження активно досліджують різні методи та прийоми, які можуть сприяти розвитку самовираження учнів через написання есе. Цей підхід передбачає створення учневі можливостей вільно висловлювати свої думки, почуття та досвід у письмовій формі. Одним з методів стимулювання самовираження є аналіз технік підтримки учнів у вираженні їхніх думок та почуттів у формі есе. Це може включати в себе створення сприятливого середовища, де учні відчуваються вільними висловлювати свої ідеї без страху перед критикою чи засудженням. Важливо також розвивати в учнів навички аналізу та рефлексії, щоб вони могли глибше розуміти свої власні думки та почуття.

Педагоги також використовують різноманітні завдання та техніки, що спрямовані на стимулювання самовираження. Наприклад, вони можуть пропонувати учням теми для обговорення, які стимулюють особистісний розвиток та самовиявлення. [1] Також важливо надавати учням можливість вибору теми для написання есе, щоб вони могли висловлювати свої індивідуальні ідеї та погляди. Стимулювання самовираження через письмо є важливим завданням для педагогів та психологів. Цей підхід допомагає учням розвивати власну особистість, виражати свої думки та почуття, а також розвивати навички аналізу та критичного мислення.

Вивчення психолого-педагогічних аспектів формування навичок письма есе зосереджено також на розвитку аналітичного мислення учнів. Цей аспект включає в себе аналіз методів, спрямованих на підвищення рівня аналітичних здібностей школярів та студентів. Зокрема, дослідження в даній області зосереджуються на розгляді різних прийомів, які сприяють розвитку аналітичного мислення.[8] Один із ключових аспектів цього дослідження полягає в аналізі та інтерпретації інформації. Учні вивчають методи виявлення ключових аспектів тексту, їх розуміння та сприйняття. Важливою є також уміння формулювати аргументи, що базуються на аналізі фактів та доказів, які підтримують позицію автора.

Логічне викладення думок у тексті есе вимагає від учнів розвинути вміння будувати послідовні та обґрунтовані доводи, які логічно витікають з вищезгаданих аргументів. Цей процес допомагає учням розвивати критичне мислення, уміння аналізувати та оцінювати інформацію, а також вчасно реагувати на складні завдання та проблеми.

Дослідження в області формування навичок письма есе також ставлять за мету розгляд питань, пов'язаних з особистісним розвитком учнів. Одним з ключових аспектів цього дослідження є аналіз впливу процесу написання есе на самопізнання та розвиток особистості учнів. Написання есе може стимулювати учнів до саморефлексії та глибокого осмислення власних думок, переконань та життєвого досвіду.[20] Цей процес сприяє розвитку критичного мислення, оскільки учні навчаються аналізувати свої власні переконання та думки, а також оцінювати їх у контексті представлених аргументів та фактів. Написання есе сприяє розвитку самостійності учнів, оскільки вони відповідають за власний процес навчання та самовдосконалення. Під час написання есе учні мають можливість виражати свою унікальну точку зору, досліджувати теми, що їх цікавлять, та розвивати власні думки та ідеї.

Психологи та педагоги активно досліджують методи, спрямовані на адаптацію навчання написання есе до індивідуальних потреб та особливостей кожного учня. Ця область досліджень включає розробку та впровадження індивідуалізованих підходів до

навчання, які враховують рівень підготовки, інтереси, стиль навчання та особистісні характеристики кожного учасника навчального процесу. Одним з аспектів адаптації навчання є розробка індивідуальних програм, які враховують потреби кожного учня. Це може означати налаштування завдань та матеріалів навчання з урахуванням рівня складності, інтересів та особистих цілей учнів.[24] Наприклад, для учнів з різними рівнями підготовки можуть бути розроблені окремі завдання або додаткові матеріали для самостійного вивчення. Адаптація навчання до індивідуальних потреб учнів передбачає використання різноманітних методів та підходів до навчання. Наприклад, для візуально орієнтованих учнів можуть бути використані графічні схеми або діаграми, тоді як для аудіально спрямованих учнів можуть бути проведені додаткові дискусії чи аудіо-записи.

Урахування індивідуальних особливостей також може передбачати використання різних форматів оцінювання, які дозволяють учням продемонструвати свої знання та навички у найбільш комфортний для них спосіб.

Розвиток багатьох комунікативних, логічних та мовних вмінь молодших школярів відбувається у процесі роботи з текстом. Вміння творити текст є важливим аспектом загального навчання, оскільки є основою для багатьох інших навичок. Практична діяльність з мовним і мовленнєвим матеріалом є ключовим джерелом формування умінь творити текст.[28]

Успішність у засвоєнні знань в значній мірі залежить від рівня мотивації школярів до творчої діяльності з текстами. Тому вчителі створюють умови для навчання так, щоб на кожному уроці української мови викликати, підтримувати та розвивати природню потребу учнів у творчості з текстами під час спілкування.

Набуття учнями молодшого віку навичок створення текстів різних функціонально-семантичних типів (розповідь, опис, міркування, есе) спрямоване на розвиток їхніх текстотворчих умінь, зокрема на вміння користуватися мовними засобами в різних ситуаціях навчання та поза ним.

Синтетичний тип тексту, який може поєднувати кілька стилів мовлення одночасно, є есе. У сучасному суспільстві активно розвивається потреба виховання особистостей, які вміють не лише знаходити інформацію, але й чітко, логічно та ефективно висловлювати свої думки на будь-яку тему. Есе є одним з найбільш вдалих жанрів письмової роботи, який сприяє розвитку креативних здібностей учнів. Робота з цим жанром допомагає розвивати самостійне мислення, вміння структурувати інформацію, аналізувати, порівнювати та формулювати висновки. Навички роботи з есе починають формуватися вже з третього класу, згідно з оновленою програмою з української мови.[28]

Есе, що походить від французького слова "essai", що означає "спроба" або "начерк", є літературним жанром, що висвітлює різноманітні проблеми, включаючи літературні, філософські та соціальні, у вільній формі.

Хоча жанр есе відомий в літературі з давніх часів, його поява пов'язується з ім'ям Мішеля Монтеня, який з 1572 року працював над своїм найвідомішим твором, що називався "Essai". Є різні типи есе, включаючи філософські, літературно-критичні, історичні, мистецькі та інші.

Есе може набувати різних форм, таких як рецензії, ліричні мініатюри, сторінки з щоденника, листи і т.д. Також виокремлюють описові, оповідні, рефлексивні, критичні, аналітичні та інші типи есе в залежності від його композиційних особливостей.

Есе сприяє розвитку соціального та емоційного інтелекту учнів. Автор може використовувати різноманітні способи передачі своєї особистої точки зору, включаючи приклади, паралелі, аналогії та інші засоби виразності.

Загалом, есе є коротким прозовим твором з вільною композицією, який виражає індивідуальну думку автора на певну тему або питання. Він не претендує на вичерпне розглядання теми, але ставить свої аргументи і факти, щоб підтвердити свою точку зору.

Характеристиками есе є невеликий обсяг, чітко визначена тема, яка тлумачиться в особистому ключі, вільна композиція та оригінальний підхід до мислення.[27] Стил ь есе відрізняється образністю, використанням афоризмів, свіжих метафор та розмовної манери вислову, підкреслюючи особистість автора. Відмінність між есе та іншими творами полягає в наступному: есе – це художньо-публіцистичний жанр з вільною композицією, тоді як твір – це структурована робота з об'єктивним аналізом заданої теми. У есе автор висловлює свою суб'єктивну позицію, тоді як у творі тема обґрунтовується об'єктивно. Форма есе може варіюватися в залежності від типу твору, а його мета полягає в спонуканні читачів до роздумів, сприяючи розвитку мовлення.

Структура есе включає вступ, де обґрунтовується обрана тема та формулюється теза; основну частину, де розгортаються думки про обговорювану проблему та подаються аргументи; та висновок, де формулюються висновки відповідно до теми.

Тематика есе для молодших школярів може бути досить різноманітною, від "Моє улюблене порядкування вдома" до "Як я відчуваю себе в новому класі". Нижче подається зразок есе.

Чи існують позаземні істоти?

Під насолодою зоряного неба іноді виникає питання: "Чи можливо, що там, десь у космосі, живе кимось хто-небудь?" Мені цікаво, як було б зустріти інопланетян!

Які вони, ці інопланетяни? Чи схожі вони на нас? Можливо, вони відрізняються за зростом, кольором шкіри або кількістю пальців на руках. Можливо, вони взагалі не схожі на людей і більше нагадують тварин, такі як жуки або восьминоги. І де саме вони можуть жити? Ймовірно, розумне життя можна знайти поблизу інших зорь.

У сучасній технології людям досі не вдається здійснювати подорожі у космос на великі відстані. Але що, якщо інопланетяни вже подолали ці труднощі? І якщо вони прилетять до нас самі?

Зрозуміло, есе як метод розвитку мовлення не повинно сплутуватися з методикою розвитку критичного мислення. Суть "написання есе" полягає в тому, щоб виразити свої думки і зрозуміти, що саме ви вважаєте про цю проблему. Це вільне висловлення своїх думок на задану тему, де найбільш цінується самостійність, аргументованість і оригінальність думок. Це завдання часто виконують в класі протягом 5-10 хвилин після обговорення певної проблеми, або як підсумкову рефлексію, коли недостатньо часу для усної дискусії.

РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНА ЧАСТИНА

2.1. Аналіз результатів експериментальних досліджень щодо ефективності методики навчання написання есе

Для проведення наукового дослідження щодо ефективності методики навчання написання есе важливим етапом є вибір груп для експерименту. У даному випадку було використано рандомізоване розподілення учнів на дві основні групи: експериментальну та контрольну. Наше дослідження проводилося у Виноградівській гімназії, де з 9–11 класів випадковим чином було вибрано 25 учнів. Рандомізований метод створення груп дозволив забезпечити об'єктивність дослідження та уникнути спотворення результатів. Під час такого розподілу учнів випадковим чином призначають до однієї з груп, що дозволяє уникнути будь-якого впливу з боку дослідника або інших зовнішніх факторів на процес вибору. Експериментальна група отримала нову методику навчання, яка передбачає впровадження інноваційних підходів та технік, спрямованих на покращення навичок написання есе. Разом з нею контрольна група залишилася без змін, з традиційною програмою навчання.

Експериментальна група у рамках проведеного дослідження з навчання написання есе відіграла ключову роль. Учні цієї групи отримали навчання за новаторською методикою, розробленою на основі передових підходів у педагогічній практиці. Основною метою цієї методики є стимулювання активності та зацікавленості учнів у процесі навчання та письма есе. Основними її складовими є активне використання онлайн-інструментів, що дозволяє залучити учнів до інтерактивного навчання та розвивати їх комп'ютерну грамотність. Використання онлайн-ресурсів та програм для письма есе може сприяти збагаченню знань учнів та розвитку їхніх навичок у написанні текстів. Методика передбачає проведення проектно-орієнтованого навчання, що дозволяє учням застосовувати свої знання та навички у практичних завданнях. Цей підхід сприяє формуванню творчого мислення, а також розвитку критичного та аналітичного мислення.

Учні експериментальної групи залучалися до роботи в групах, що дозволяло їм обмінюватися ідеями, взаємодіяти та спільно вирішувати завдання. Робота в групах сприяє розвитку навичок співпраці та ефективної комунікації.

Контрольна група в рамках проведеного дослідження з навчання написання есе стала важливим елементом порівняння ефективності нової методики. Учні цієї групи продовжили отримувати стандартну програму навчання без впровадження нових методик, які випробовувалися в експериментальній групі. Стандартна програма навчання передбачає

традиційний підхід до навчання написання есе, який базується на класичних методиках та підходах, що вже застосовуються в освітній практиці. Учні контрольної групи не мали доступу до новаторських методик, таких як активне використання онлайн-інструментів, проектно-орієнтоване навчання та робота в групах, які були застосовані в експериментальній групі.

Тривалість експерименту, яка становить один семестр або навчальний рік, обумовлена необхідністю отримання досить великого обсягу даних для адекватної оцінки ефективності нової методики навчання написання есе. Цей період дозволяє збирати достатньо інформації для проведення об'єктивної оцінки результатів та порівняння двох груп - експериментальної та контрольної. Протягом цього часу було проведено декілька оцінювань навичок написання есе як в експериментальній, так і в контрольній групі. Також було вивчено динаміку змін у результатах протягом тривалості експерименту, що дозволяє зробити висновки про стабільність та ефективність нової методики.

Оцінка результатів експерименту є важливим етапом у проведенні дослідження щодо ефективності методики навчання написання есе. Для цього було використано різні підходи та інструменти, які спрямовані на оцінку якості виконання завдань учнями та їхніх результатів у порівнянні з контрольною групою. Перш за все, провелася оцінка самого тексту есе, що включала аналіз структури, змісту, логічності викладу думок та аргументації. Вчителі або оцінювачі визначали рівень компетентності учнів у написанні есе, а також їхній прогрес протягом експерименту.

Додатково, можуть бути проведені анкетування серед учнів та вчителів. Учасники експерименту можуть оцінити власне сприйняття нової методики, їхні враження від процесу навчання та ефективність її впровадження. Ці дані можуть доповнити об'єктивну оцінку результатів експерименту.

Важливою частиною оцінки результатів є порівняння досягнень експериментальної та контрольної груп. Це дало змогу встановити, наскільки ефективно нова методика навчання написання есе впливає на розвиток навичок учнів порівняно зі стандартним підходом.

Аналіз результатів експерименту теж став ключовим етапом у визначенні ефективності методики навчання написання есе. Під час аналізу провелося порівняння результатів між експериментальною та контрольною групами з метою виявлення можливих відмінностей у розвитку навичок письма есе та сприйнятті учнями навчання.

Перш за все, порівнялися результати виконання завдань на написання есе між учнями експериментальної та контрольної груп. Аналізувалася якість та структура написаних текстів, а також рівень аргументації та логічності викладу думок. Це допомогло

визначити, чи досягли учні експериментальної групи більшого прогресу у написанні есе порівняно з учнями контрольної групи.

Провівся аналіз результатів анкетування вчителів та учнів для визначення сприйняття учнями нової методики навчання, їхнього ставлення до процесу навчання та власні враження від нього. Ці дані доповнили об'єктивну оцінку результатів та дали змогу зрозуміти, наскільки ефективно нова методика вплинула на мотивацію та зацікавленість учнів у навчанні письму есе.

У результаті аналізу виявилися можливі позитивні та негативні аспекти нової методики навчання написання есе. Це допомогло зробити висновки щодо ефективності методики та визначити можливі шляхи подальшого її вдосконалення.

Таблиця 2.1 Порівняння результатів між групами

Група	Середній бал за написання есе (%)	Стандартне відхилення
Експериментальна	75	5
Контрольна	60	7

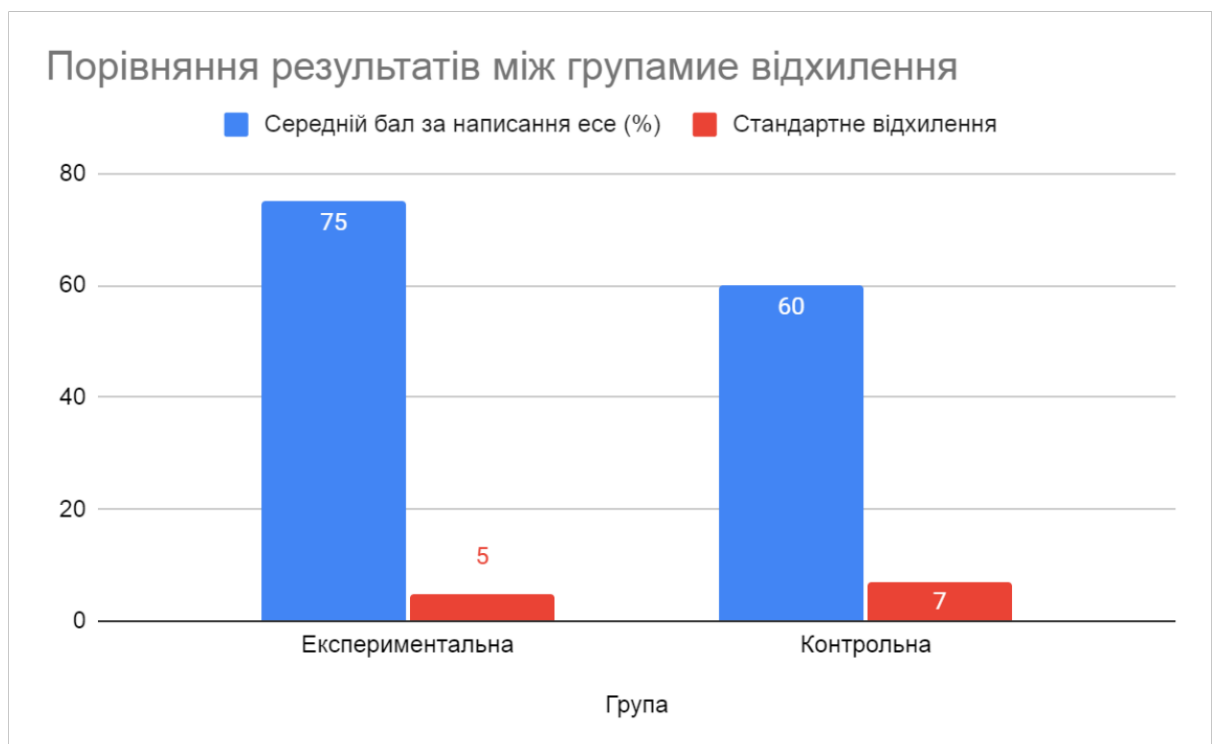

Рис.2.1 Порівняння результатів між групами

Аналізуючи таблицю (табл. 2.1), можна побачити, що середній бал за написання есе в експериментальній групі становить 75%, тоді як у контрольній групі цей показник є нижчим і складає 60%. Стандартне відхилення в експериментальній групі становить 5%, у контрольній – 7%.

Це свідчить про те, що в середньому учні експериментальної групи здобували вищі результати у написанні есе, ніж учні контрольної групи. Крім того, стандартне відхилення в експериментальній групі менше, що може свідчити про більш однорідний рівень навичок учнів у цій групі.

Таблиця 2.2 Динаміка прогресу

Момент часу	Середній бал (%) у експериментальній групі	Середній бал (%) у контрольній групі
Початок	50	50
Середина	65	55
Кінець	75	60

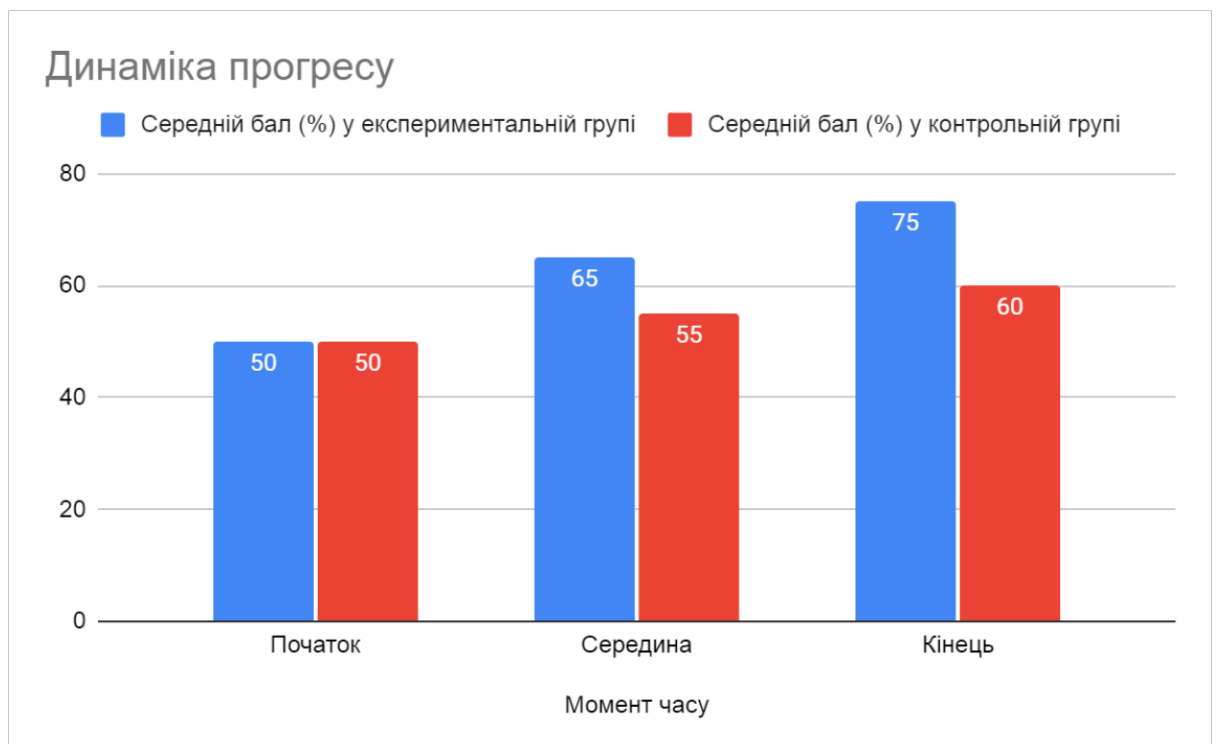

Рис.2.2 Динаміка прогресу

Можна побачити (табл. 2.2), що протягом дослідження учні експериментальної групи демонстрували стабільний прогрес у написанні есе. У початковому етапі їх середній бал склав 50%, що підвищився до 65% у середині експерименту, і досяг 75% в кінці експерименту. З іншого боку, у контрольній групі прогрес був менш помітним: середній бал зросло з 50% на початку до 60% в кінці експерименту.

Таблиця 2.3 Характеристика учасників

Учасник	Вік	Стать	Рівень попередньої підготовки (%)
Учень 1	17	Чоловік	65
Учень 2	16	Жінка	72
Учень 3	18	Чоловік	68
Учень 4	15	Жінка	75
Учень 5	16	Чоловік	70
Учень 6	17	Жінка	80
Учень 7	15	Чоловік	62
Учень 8	16	Жінка	78
Учень 9	18	Чоловік	67
Учень 10	17	Жінка	73
Учень 11	16	Чоловік	69
Учень 12	15	Жінка	77
Учень 13	17	Чоловік	71
Учень 14	16	Жінка	79
Учень 15	18	Чоловік	66
Учень 16	17	Жінка	74
Учень 17	16	Чоловік	68
Учень 18	15	Жінка	76
Учень 19	18	Чоловік	63
Учень 20	17	Жінка	81
Учень 21	16	Чоловік	70
Учень 22	15	Жінка	78
Учень 23	17	Чоловік	72
Учень 24	16	Жінка	76

Учень 25	18	Чоловік	68
----------	----	---------	----

Учасники дослідження мали різний вік від 15 до 18 років. Це важливо враховувати, оскільки різниця в віці може впливати на їхні здібності та рівень мотивації.

Також було враховано стать учасників, що може вплинути на їхні підходи до навчання та сприйняття матеріалу. У таблиці представлено більшість учасників як чоловіків, але також є і жінки, що дозволяє розглянути можливі відмінності у підходах до навчання між статями.

Учасники мали різний рівень попередньої підготовки, відображений у відсотках. Це важливо, оскільки люди з різним рівнем попередньої підготовки могли по-різному сприймати та виконувати завдання з написання есе.

Рис.2.3 Як ви оцінюєте ефективність нової методики навчання письма есе? 21 відповідь

Рис.2.4 Наскільки ви вважаєте, що нова методика сприяє розвитку креативного мислення учнів? 21 відповідь

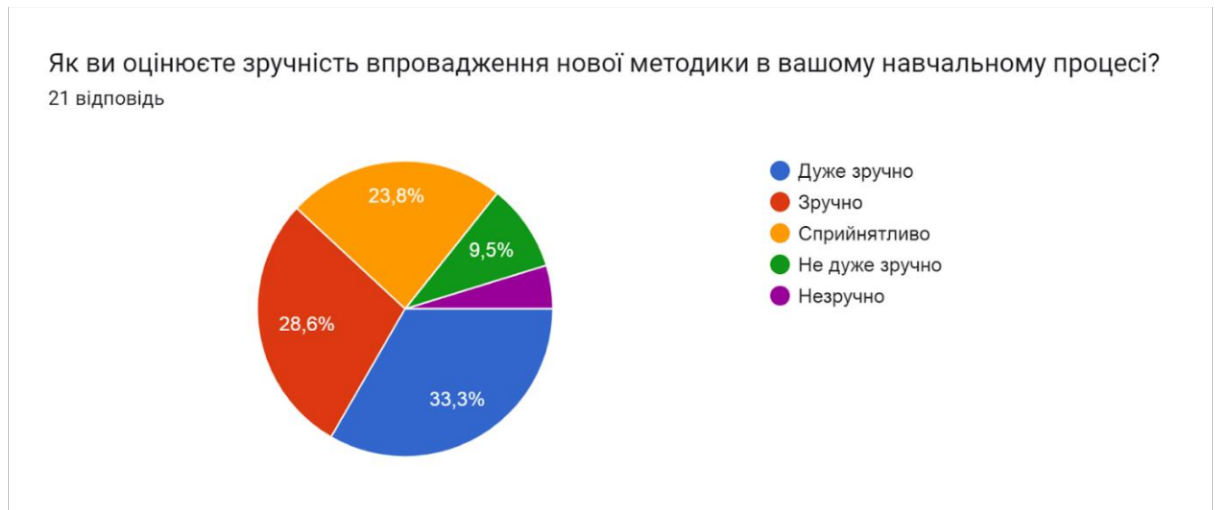

Рис.2.5 Як ви оцінюєте зручність впровадження нової методики в вашому навчальному процесі? 21 відповідь

Аналізуючи результати анкетування, проведеного серед вчителів Виноградівської гімназії (рис. 2.3, рис 2.4, рис. 2.5) щодо ефективності нової методики навчання письма есе, було зроблено наступні висновки:

Близько 62,9% вчителів вважають нову методику ефективною або дуже ефективною (дуже ефективна - 9,5%, ефективна - 28,6%). Таким чином, більшість вчителів відзначають позитивний вплив нової методики на процес навчання письма есе. При оцінці впливу методики на розвиток креативного мислення, 23,8% вчителів вважають, що вона сприяє цьому трохи, а 9,5% вважають, що несприяє. Це може вказувати на те, що хоча методика має деякий позитивний вплив на креативне мислення, вона може бути ще оптимізована для досягнення більшого ефекту. За результатами опитування, більшість вчителів (близько 62,9%) вважають, що впровадження нової методики в навчальний процес є зручним або дуже зручним. Це свідчить про те, що методика легко інтегрується в їхню практику та не потребує значних зусиль для впровадження.

2.2. Розробка та впровадження в навчальний процес програми навчання написання есе

У початковій школі надзвичайно важливо встановити основи навичок письма есе, які будуть корисні для учнів протягом всього навчального шляху. Починаючи з основ, діти знайомляться зі структурою есе, вчать виділяти вступ, основну частину та висновок. Це допомагає їм розуміти, як правильно організувати свої думки та ідеї у письмовій формі.

Розвиток словарного запасу є ще одним важливим аспектом у навчанні написання есе. Учні вчать використовувати різноманітні слова та фрази для виразного висловлення своїх думок та почуттів. Це допомагає їм уникати повторень та зробити їхні твори більш цікавими та зрозумілими для читачів.

Тематичні написання є важливою складовою програми навчання. Вони дають учням можливість вибирати теми, які цікавлять їх найбільше, і виражати свої думки на ці теми. Це стимулює їх творчість та розвиває навички самовираження.

Використання ілюстрацій у навчанні письма есе допомагає учням візуалізувати свої ідеї та підтримує їхнє розуміння теми. Малюнки та ілюстрації можуть служити додатковим джерелом виразності та допомагати учням краще передати свої думки та почуття у своїх есе.

Рекомендації щодо впровадження програмових вимог у роботі над есе у третьому класі включають наступні етапи:

1. Порівняння різних видів текстів: розповіді, опису та есе.
2. Визначення основних характеристик есе.
3. Формулювання правил щодо написання есе.
4. Проведення практичних вправ з написання есе під керівництвом вчителя.

Для ознайомлення третьокласників з жанром есе пропонується порівняти три тексти:

1. Текст 1: Розповідь про шкільний клен, який став свідком багатьох подій у школі та щодня зустрічає та проводить школярів.

2. Текст 2: Опис клену осінню, коли його листя палахкотіло вогняними кольорами, що нагадувало великий бенгальський вогонь.

Після прочитання кожного тексту учні визначають, чи є він розповіддю чи описом, а потім визначають тип наступного тексту.

Текст 3:

Повертаючись додому зі школи, я пройшла повз кучерявий клен. Неочікувано переді мною заскочив жовтий кленовий листок, що закружляв у повітрі. Мої думки розгорнулись: чому це сталося? Можливо, це клен хотів мені щось сказати або подарувати. Можливо, це

була проста випадковість. Або ж клен хотів викликати мою увагу на свою внутрішню красу. Незалежно від причини, я відчула радість від такого несподіваного подарунка.

Аналіз тексту та визначення есе:

У третьому тексті авторка висловлює свої думки та розмірковує про те, чому листок клена випав саме перед нею. Це типовий приклад есе, де власні думки та почуття автора виражені у формі розмірковування.

Формулювання визначення есе:

Есе - це текст, у якому автор висловлює свої думки та розмірковує про певну тему, подію або почуття.

Завдання для формування умінь складати есе:

Побудова есе за зразком:

- Прослухайте (прочитайте) текст. Чи можна назвати його есе? Обґрунтуйте свою думку.

"Андрійко сумує, що літо закінчується, і треба йти до школи. А я дивуюсь, як можна не хотіти в школу? Звичайно, навчатись не легко. Потрібно багато працювати, думати. Але на кожному уроці дізнаєшся про щось нове. Як порівняю свій зошит для письма з першого класу із теперішнім зошитом з української мови, то бачу, як багато я навчився у школі. І хочеться ще більше знати й уміти."

Крім шкільного навчання, існує безліч цікавих речей! Чи вас не захоплюють шкільні свята, походи та екскурсії? Разом з нашою вчителькою ми майже щомісяця кудись подорожуємо. Цікаво, куди ми потрапимо цього року?

Не можу зрозуміти, чому Андрійко не хоче йти до школи?

Створення есе за планом:

Склади есе відповідно до поданого плану:

1. Які добрі справи я вже зробив (зробила) у своєму житті?
2. Заякі вчинки я відчуваю сором?
3. Який висновок я можу зробити для себе?

Складання есе за початком:

Розпочни есе за наступним початком:

"Марійка любить уроки української мови. Сергійкові вони не дуже подобаються, бо треба багато писати. А мені..."

Побудова есе на задану тему:

Прочитайте текст.

Хлопчики домовилися зустрітися в неділю на стадіоні, щоб пограти у футбол. Але Сашко полюбляє вранці поспати. Тому, проснувшись, почав розмірковувати – йти йому на стадіон, чи краще поніжитися в ліжку під ковдрою.

Як порадиш вчинити Сашкові? Чи траплялися з тобою такі випадки?

На основі прочитаного тексту склади есе на тему «Що для тебе важливіше, домовленість із друзями чи власні бажання?».

Вчетвертому класі продовжується робота над есе. Згідно з програмовими вимогами, четвертокласники повинні:

- розпізнавати есе серед інших текстів;
- розрізняти есе та міркування;
- усно складати есе (під керівництвом вчителя).

Робота над есе у четвертому класі передбачає:

- повторення знань про есе (його сутність та основні ознаки);
- порівняння есе та міркування;
- складання есе (під керівництвом вчителя).

Порівняти есе та міркування можна на прикладі наведених текстів.

Прочитайте тексти і визначте, який з них є есе, а який – міркуванням.

Текст 1.

"Коли я повертаюсь зі школи, мене завжди зустрічає Рекс. А сьогодні він навіть прибіг мені назустріч."

Це тому, що батько почав відпустку і на кілька днів вирушив на озеро половити рибу. Він взяв з собою намет, рюкзак з необхідними речами і свого собаку Рекса. Таким чином, і Рексу не доведеться залишатися самому.

Тому сьогодні мій чотирилапий друг мене не зустрів.

Я повертався зі школи, сподіваючись, що Рекс вибіжить мені назустріч. Але цього не сталося.

Мене охопила тривога. Що з ним сталося? Можливо, він захворів? Ні, можливо, просто він насолоджувався бабусиним борщем і задрімав. А можливо, мій батько забрав його з собою на риболовлю на озеро. Чи можливо, хтось його вкрав?

Треба швидше запитати у бабусі, де Рекс. Ці різні тривожні думки починають хвилювати мене.

Пояснення відмінностей між міркуванням та есе:

Міркування розпочинається з твердження, яке потрібно довести або пояснити, тоді як у кінці міркування робиться певний висновок.

В есе не потрібно доводити нічого. В есе лише висловлюються думки, розмірковування та припущення, і в ньому не обов'язково робити висновок в кінці.

Щоб розвивати уміння учнів складати есе, варто пропонувати їм різноманітні теми:

- Якби я був (була) чарівником, я б ...
- Що навчання в школі дає мені?
- Для чого вивчаю українську мову?
- Які переваги має знання іноземної мови?
- Ким я хочу стати, коли виросту.
- Моя думка про свою Батьківщину.
- З ким я би вибрав (вибрала) дружити?
- Що я б змінив (змінила) у своїй школі?
- Чи можуть мої батьки бути пишатися мною?

У середній школі навчання написання есе стає більш складним і глибшим, щоб учні могли розвивати свої навички письма на більш високому рівні. Одним з аспектів, який розширюється, є структура есе. Учні вчаться використовувати більш складні структури, такі як розділові підрозділи та конкретні приклади, що дозволяють їм більш точно та чітко виражати свої думки. Розвиток аргументації стає ключовим елементом навчання в цьому віці. Учні вивчають, як формулювати аргументи та використовувати докази для підтримки своїх позицій у есе. Це допомагає їм розвивати критичне мислення та навички логічного висловлення. Аналіз текстів стає також важливою частиною програми. Учні залучаються до вправ на аналіз та інтерпретацію текстів, що сприяє розвитку їхніх аналітичних навичок. Вони навчаються розуміти глибинний зміст тексту та ефективно використовувати ці знання у своїх власних творах. Практика структурованого мислення стає необхідною для учнів у середній школі. Вони використовують діаграми та плани для побудови логічної структури своїх есе, що допомагає їм систематизувати свої думки та ідеї перед тим, як почати писати. Це сприяє їхньому загальному розвитку в галузі письма та аналітичного мислення.

Аналіз літератури показує, що поняття "частини мови" має різні визначення в наукових джерелах. Дослідники використовують різні терміни, такі як "лексико-граматичні класи слів", "граматико-семантичні категорії слів", "граматичні класи слів" та інші. Традиційно частини мови визначаються як лексико-граматичні класи слів, що ґрунтуються на спільних синтаксичних, морфологічних і семантичних ознаках. Інші автори, такі як І. Вихованець та К. Городенська, розглядають частини мови як "семантико-граматичні класи слів", які характеризуються узагальненим граматичним значенням та іншими характеристиками.[35][36]

Автор І. Кучеренко відмовляється від поділу на повнозначні та неповнозначні частини мови, аргументуючи тим, що всі частини мови відображають факти матеріального світу. Він виділяє такі частини мови як іменник, прикметник, числівник, дієслово, прислівник, частку, сполучник, проте вважає безпідставним виділення прийменників в окрему частину мови.[32]

Ю. Карпенко вважає об'єднання прислівників та прийменників у одну частину мови "найслабшим місцем у класифікації частин мови".[33] В. Горпинич поділяє частини мови на самостійні та службові, відносячи до останніх вигуків та інші.[34]

Таким чином, різні підходи до класифікації частин мови відображають різні точки зору на це питання, проте визначення І. Вихованця та К. Городенської є найбільш точним і розгорнутим, оскільки воно забезпечує повне розуміння сутності поняття "частини мови".

У старшій школі навчання написання есе стає ще більш вимогливим і глибшим, оскільки учні готуються до вищого освітнього рівня та активно розвивають свої навички аналізу та висловлення думок.

Однією з ключових складових є глибше дослідження тем. Учні займаються написанням есе на основі розширених досліджень та критичного аналізу. Вони вивчають та обговорюють різні точки зору на дану тему, розглядають різні аспекти проблеми та аналізують докази для підтримки своїх тверджень.

Підготовка до стандартизованих тестів стає також важливою частиною програми. Учні здійснюють вправи, що допомагають їм розвинути навички, необхідні для успішного складання тестів, які вимагають написання есе. Вони вчаться ефективно виражати свої думки та доводити свою позицію в обмеженому обсязі.

Співпраця та обговорення в групах є ще однією важливою складовою. Учні займаються груповими проектами та обговореннями, що сприяють обміну ідеями та розвитку креативного мислення. Вони навчаються слухати та враховувати різні точки зору, а також ефективно аргументувати свої позиції.

Самостійна робота є важливою частиною навчального процесу. Учні отримують завдання, що стимулюють їхнє самостійне дослідження та написання есе за вибраною темою. Це дозволяє їм розвивати самостійність, ініціативу та відповідальність за власне навчання.

Приклади завдання:

Тема дослідження: Вплив соціальних мереж на психічне здоров'я підлітків.

Постановка проблеми: Дослідіть, як активне використання соціальних мереж впливає на емоційний стан, самопочуття та соціальні відносини серед підлітків. Порівняйте позитивні та негативні аспекти використання соціальних мереж та їх вплив на молодь.

Пошук інформації: Використовуйте різноманітні джерела для дослідження даної теми, такі як наукові статті, книги, інтернет-ресурси, а також можливі інтерв'ю з психологами або вчителями.

Аналіз та інтерпретація: Оцініть зібрану інформацію, порівняйте різні точки зору на дану тему та проведіть аналіз її впливу на психічне здоров'я підлітків. Висловіть власну думку щодо результатів дослідження та підтримайте її аргументами з літературних джерел.

2.3. Проведення практичних занять та майстеркласів зі студентами та вчителями щодо написання есе

Проведення практичних занять має велике значення для посилення розуміння та навичок студентів та вчителів у процесі навчання написання есе. Ці заняття створюють можливість для практичного застосування теоретичних знань у реальних ситуаціях. Студенти отримують можливість не лише ознайомитися з різними аспектами написання есе, але й активно експериментувати з ними. Під час практичних занять студенти можуть вільно спробувати різні методи та прийоми написання есе, визначити їх ефективність та відмінності. Вони мають можливість розвивати свої власні підходи до структурування тексту, вибору аргументів та використання доказів. Крім того, під час занять вони можуть негайно отримувати фідбек від інших учасників групи або викладача, що допомагає виявити сильні та слабкі сторони своєї роботи. Для вчителів такі практичні заняття є важливим інструментом для підвищення ефективності навчання. Вони можуть спостерігати за прогресом студентів, виявляти їхні проблемні моменти та допомагати вирішувати їх. Також вони можуть ділитися своїм власним досвідом та кращими практиками з учасниками занять, сприяючи загальному підвищенню рівня навчання. Таким чином, практичні заняття є важливим інструментом для покращення навичок написання есе та посилення розуміння матеріалу.

Проведення майстеркласів зі студентами та вчителями є важливим елементом навчального процесу, оскільки створює можливість для активного обміну досвідом та ідеями між учасниками. Під час таких занять студенти та викладачі можуть ділитися своїми кращими практиками, що сприяє покращенню якості навчання. Учасники майстер-класів мають можливість ознайомитися з різноманітними методиками та стратегіями, які використовуються в інших навчальних закладах або серед колег. Це дозволяє їм збагачувати свій власний арсенал педагогічних прийомів та ефективних підходів до навчання. Крім того, обмін досвідом та ідеями сприяє вирішенню проблем, з якими можуть

зіткнутися учасники навчального процесу, та забезпечує їхнє професійне зростання. Майстеркласи також створюють можливість для плідного співробітництва між студентами та вчителями. Вони сприяють побудові партнерських відносин, сприяючи взаємному вивченню та підтримці. Такий обмін досвідом та ідеями сприяє створенню стимулюючого середовища для навчання та підвищує мотивацію до саморозвитку.

Активна участь у практичних заняттях та майстер-класах є важливим чинником у підвищенні мотивації студентів та вчителів до вивчення написання есе. Коли учасники беруть участь уживому та інтерактивному навчальному процесі, вони відчують більшу зацікавленість та мотивацію для оволодіння новими навичками та стратегіями. Учні, які активно взаємодіють з матеріалом під час практичних занять, частіше переконуються у своїй здатності до написання есе та досягають кращих результатів. Вони більш впевнені в своїх здібностях та відчують себе більш компетентними у цій сфері. Крім того, активна участь у заняттях стимулює їхній інтелектуальний розвиток та сприяє формуванню самодисципліни.

Для вчителів практичні заняття та майстеркласи є можливістю виявлення та розвитку їхніх власних талантів та професійних навичок у навчанні написання есе. Інтерактивний обмін досвідом та співпраця з колегами можуть стати джерелом інспірації та підтримки для вчителів, що дозволяє їм почувати себе більш позитивно та мотивовано у своїй роботі.

Участь у майстер-класах з написання есе не лише сприяє розвитку навичок студентів, але й є важливим чинником у професійному розвитку вчителів. Під час таких заходів вчителі мають можливість оновити свої знання та методи викладання, вдосконалити свої навички та отримати нові ідеї для підвищення ефективності навчання. Вчителі, які беруть участь у майстеркласах, можуть отримати доступ до новітніх тенденцій у методиках навчання та педагогічних стратегіях. Вони мають можливість ознайомитися зі зразками успішної практики та впровадити їх у свою власну роботу, щоб покращити якість навчання у своєму класі.

Участь у майстеркласах стимулює вчителів до пошуку нових підходів та творчого мислення. Вони можуть ділитися своїм досвідом та ідеями з колегами, що сприяє взаємному вдосконаленню та розвитку професійного співтовариства.

Представники раннього модернізму з «франківського» покоління української інтелігенції другої половини XIX століття вже мали риси «кастового», «цехового» співтовариства розумової праці. Наприклад, статус "вільного художника" Тараса Шевченка, індивідуальна освіта Лесі Українки та феміністична позиція Ольги

Кобилянської поклали основу для розвитку вітчизняної есеїстики разом з глибоким психологізмом, характерним для модерністської світоглядності.

Проте навіть у цей період багато митців відзначалися стійко-оптимістичним настроєм у своїх роботах, на зразок Івана Франка, який утримував в собі свої сумніви і негативні почуття, підкреслюючи важливість підтримки позитивного настрою перед викликами культурної роботи в «заблокованому» суспільстві. Недостатність суспільної комунікації в українському суспільстві, зведена Валуєвським циркуляром до архаїчної альманахової журналістики, коли літературний твір функціонував також як критико-публіцистичний матеріал, привела до появи нових видань у ЗМІ.

Третє покоління української інтелігенції почало вивчати жанр есе, оскільки в попередніх поколіннях відсутні були відповідні комунікаційні умови. Літературно-критичні статті окремих представників естетичних і політичних течій і груп, таких як Микола Міхновський, Сергій Єфремов, Гнат Хоткевич, Микита Сріблянський (Шаповал) і Микола Євшан, мали есеїстичний характер.

У 1925–1928 роках, у період літературних дискусій, зменшувалося місце для інтимних роздумів, які пересувалися до інших жанрів, таких як письменницькі листи та щоденники. Під час епохи тоталітаризму індивідуалістичні, ліричні вирази в публіцистиці були приглушені та оголошені «занепадницькими». З іншого боку, на Західній Україні есеїстика також не була поширена через недоліки відображення «громадського інтелектуала», але згодом з'явилася група діаспорних письменників-есеїстів.

Цей рух також справив вплив на старше письменницьке покоління. Олесь Гончар та Максим Рильський намагалися "розхитати" жорстку жанрову "сітку" тоталітарного "соцзамовлення". "Вечірні розмови" Максима Рильського є відмінним прикладом ліричних есе.

У сфері історії літератури та літературної критики книги Миколи Бажана "Олександр Довженко", збірник "Путі людей" (1969), збірка Олесь Гончара "Про наше мистецтво" (1972), Павла Тичини "З минулого – в майбутнє" (1973) відіграли значну роль у розвитку есеїстики. Також було "легалізовано" комбіновані форми цього жанру, наприклад, повість-есе Юрія Бурляя "Спалах" (1969), Ігоря Муратова "Сповідь на вершині", Григорія Зленка "Нетлінне" (1968), "Книга пам'яті" (1971), Станіслава Тельнюка "Червоних сонць протуберанці" (1968) про Павла Тичину, белетризовану біографію Григорія Сковороди від Леоніда Махновця (1972), рецензії-есе Леоніда Новиченка, Івана Драча, Дмитра Павличка.

Розквіт української есеїстики спостерігається після набуття Україною незалежності. Переломний характер епохи та постійні драматичні зміни у соціально-філософських засадах життя вимагали індивідуального осмислення, яке стало основою для есеїстики. Із

того часу було видано безліч збірок есе, включаючи наукову есеїстику, наприклад, "Від Малоросії до України: парадокси запізненого націєтворення" (2000) Миколи Рябчука та "Страсті за націоналізмом" (2004) Ярослава Грицака. Також належать до цієї категорії збірки "До історії української літератури" (1997), "Шевченко, якого не знаємо" (2000) Григорія Грабовича, "Моя Леся Українка" (2002) Ніли Зборовської, "Шлях аріїв" Юрія Канигіна. Також багато публікацій перейшли межі публіцистики й красного письменства, включаючи "Повернення в Леопольс" (1998) та "Введення у Бу-Ба-Бу" (2001)

Декілька жанрів критико-публіцистичних есеїв наближуються до суб'єктивних рефлексій, які не претендують на повноту і обґрунтованість інформації, а виражають безпосередні враження та оцінки. Серед цих жанрів власне художньої літератури есе може виступати як емоційно насичений етюд, який збуджує співпереживання та співроздуми читача. У контексті газетної публіцистики есе можна сприймати як різновид зарисовки. Підвиди цього жанру можуть включати есе-рецензії (враження зацікавленого читача), есе-художні зарисовки (ліричні мініатюри), есе-замітки, щоденники та листи.

Як вже зазначалося, українська есеїстика в основному подає приклади змішаних жанрових творів. Наприклад, "Відкритий лист до Івана Виргана" Максима Рильського - це публічне звернення до читача. Велика частина вітчизняних есеїв припадає на щоденники та мемуари, яскравими авторами яких є Володимир Винниченко, Сергій Єфремов, Олександр Довженко, Аркадій Любченко, Ірина Жиленко, Юрій Шерех. Пейзажні зарисовки Михайла Пришвіна та Віталія Біанкі також стимулювали написання схожих текстів, наприклад, Миколою Олійником та Віктором Романенком. Володимир Базилевич та Петро Сорока надали приклади белетризованої есеїстики.

У загальному, український стиль есеїстики вирізняється романтичним підходом, оптимізмом при порушенні трагічних подій в історії України, акцентом на історичний дискурс та спрямованістю на пробудження національної свідомості, з утиском авторської особистості на користь глобальних проблем національної історії.

Як показує практика, здатність адаптуватися до нових тем і пристосовуватися до соціальних змін зробила есе одним з найпопулярніших жанрів у минулому столітті. На сьогоднішній день він продовжує набувати популярності. Есе виявився дуже функціональним у світі швидкозмінних подій, де відносність авторитетів та цінностей, вільність творчого індивіда викликають потребу у висловленні авторської думки щодо глибоких проблем сучасності. Цей жанр, що поєднує в собі якості журналізму та белетристики, є ідеальною формою публічної риторики для "літературоцентричних" націй, до яких належить і Україна.

Західні дослідники розробили найбільш повну типологію есе. Українська наука має найдокладніший огляд західних концепцій, який представлено у праці Олени Ципорухи. Згідно з її інтерпретацією, типологічна структура есе має такий вигляд:

I. Неформальне, або літературне есе:

- 1) Афористичне.
- 2) Періодичне:
 - А) Характерне (скетч).
 - Б) Звичаєописувальне.
 - В) Просвітницьке.
 - Г) Дидактичне.
 - Д) Соціально-пропагандистське.
- 3) Особистісне:
 - А) Описове.
 - Б) Художнє або белетристичне.

II. Формальне есе:

- 1) Критичне (огляд).
- 2) Літературно-критичне.
- 3) Дослідницьке.
- 4) Інформативне.

Зазначені частини її типології відображають різноманітні аспекти есе. Наприклад, неформальне есе розглядається як єдиний справжній літературний тип. Його основні якості полягають у високому рівні особистісного висловлення, де думка автора є важливішою за сам предмет. Такі твори характеризуються короткими, дискусійними, глибоко суб'єктивними та індивідуальними тезами, а також розмовним тоном і вільною структурою.

Афористичне есе було поширеним у XVI–XVII століттях. Спочатку воно було коротким, складалося зі сентенцій та нотаток автора, які містили корисні поради щодо життєвої філософії. Пізніше Френсіс Бекон розширив його за допомогою цитат і ілюстрацій.

Періодичне есе, яке виникло в англійській літературі, було коротшим, менш афористичним, але більш індивідуалістичним і інтелектуальним. Воно часто містило сатиру та гумор і охоплювало ширший спектр тем. Найвідоміші представники - Джордж Аддісон і Річард Стіл.

У XVII столітті в англійській літературі з'явилося "характерне" есе, яке описувало характер або властивості людини. Цей жанр значно вплинув на розвиток періодичного есе в XVIII столітті.

Періодичне есе також знайшло свій шлях в американській літературі, де воно спрямовувалося на середні класи та використовувало вигадані персонажі та місця подій.

Прикладом дидактичного есе є твір Коттона Мезера "Як робити добро, або Боніфаций..." (1710), який надихнув Бенджаміна Франкліна до суспільного благодіяння. Франклін, у своїй серії есе "Сайленс Дугуд", описав звичаї мешканців Бостона, критикувавши усе - від поганої поезії до проституції.

Звичаєописувальне есе подібне до слов'янського психологічного або етнографічного нарису. Це опис вдачі окремої особи або спільноти. Воно стає популярним в епоху популяризації нових знань: географічних відкриттів та досліджень різних соціальних верств. У ХІХ столітті цей жанр отримав широке визнання як в Європі, так і в Російській імперії.

Особистісне есе з'явилося на початку ХІХ століття, співпрацюючи з романтизмом та новими видами журнальної періодики. Започатковане Чарльзом Лемом ("Есеї Елії"), цей жанр відрізняється інтимним стилем, автобіографічним інтересом, легким гумором та вишуканістю. Особистісне есе засноване на власному досвіді автора і часто використовується для створення досвіду для читача через суб'єктивну точку зору або мотив.

Описове есе, як правило, є коротким біографічним нарисом про місце або подію. Воно привертає увагу читача нестандартною темою або поглядом з нової перспективи на відомий предмет. Розвиток дії в такому есе має описовий характер з живими образами, графічно чіткими деталями та зрозумілими аналогіями.

Формальне есе, яке з'явилося на початку ХІХ століття разом із створенням критичних журналів, має назву "критичне есе-огляд". Цей жанр характеризується розширеним обсягом, логічною організацією структури та меншою суб'єктивністю, ніж неформальне есе. Це може бути критичним, науковим або філософським есе, яке часто використовується для аналізу та оцінки твору або події.

Загалом, західна типологія, запропонована О. Ципорухою, може бути занадто деталізованою і не завжди підходить для української есеїстичної традиції. Проте в українських дослідженнях є певні спроби розвинути власну типологію есе, яка б була більш пристосованою до наших потреб і практики.

Розглянемо різні типи есе та їх особливості:

1. Загальне есе: цей жанр може об'єднувати подорож, філософію та враження від прочитаної літератури. Український сентименталізм запровадив цей жанр, як, наприклад, у "Моїх безделицах" Івана Вернета.

2. Есе-лист: це особисте звернення до адресата з метою розмови з ним, подібно до "Відкритого листа до Івана Виргана" М. Рильського.

3. Есе-замальовка: цей жанр має невеликий розмір та фокусується на одній темі, наприклад, пейзажні замальовки з виразним авторським відтінком.

4. Есе-стаття: зазвичай має дидактичний характер, як, наприклад, "Над озером. Баварія" Юрія Шереха.

5. Есе-лекція, промова, доповідь: ці твори часто виступають на церемоніях присвоєння почесного докторського звання, як, наприклад, "Гуманітарна аура нації" Ліни Костенко.

6. Есе-щоденник: це хроніка, яка зосереджена на вираженні авторського бачення світу, прикладом такої є щоденникова есеїстика Сергія Єфремова, Олександра Довженка, Аркадія Любченка, "блокноти" Володимира Брюггена.

Є різні погляди на відмінність між есе та нарисом. З одного боку, в європейських мовах відсутнє поняття "нарис", усю документальну прозу називають есеїстикою. З іншого боку, важливо враховувати особливості слов'янського нарису та західного розуміння "есе". Головна відмінність полягає в тому, що есе ставить на перше місце особистість автора та його розуміння проблеми, наближаючись до фейлетону, тоді як нарис характеризує явище життя, яке зацікавило автора, об'єктивно, без суб'єктивного бачення.

Нарешті, притча й есе використовуються для вираження оригінального погляду на обговорюваний предмет. Притча має моральну складову, але есе використовує переконливі прийоми, залучаючи читача до авторського мислення. Таким чином, вони відрізняються за структурою та способом підтвердження тези.

Проповідь представляє собою спробу тлумачення божественного відкровлення через призму особистого досвіду проповідника. Вона є формою дидактичного викладу, який інтерпретується через особистий життєвий контекст проповідника. З іншого боку, есе є продуктом світського мислення, яке само стає джерелом смислотворення. У проповіді суттєве значення має взаємодія з пізнавальним світом, де людина має визначене місце та місію. За своєю суттю, есе набагато ближче до гри, аніж до навчання.

Проповідь спирається на два основні джерела: особисті думки та спостереження проповідника і світ культури, який служить канонем, або стандартом, для проповідника. Як і в есе, важливою є особистість автора, яка має певний набір цінностей, часто відображених у нормативних текстах, та прагне відтворювати ці цінності у своєму житті. У цих двох жанрах об'єднується теоретична спрямованість та практична виконавчість.

Есе, займаючись переконанням у певних ідеях, також стимулює читача до розробки власної системи цінностей. Авторитет есеїста ґрунтується на оригінальності думок, гнучкості мислення, логіці, стилістичній вправності, довірливій інтонації та глибині

внутрішнього світу. Прикладом проповідницького есе може служити збірка "Вершник неба" Василя Барки.

У підсумку, есе вимагає зрілості та мудрості від автора, який поділяє своє особисте бачення світу з читачем. Невдалий спроби використання цього жанру може призвести до невдачі, тому що важливо вміло використовувати всі можливості, які надає освіта, особливо в журналістській сфері, де кожне знання може виявитися корисним.

ВИСНОВКИ

У розділі 1 "Теоретичний аспект" було проведено аналіз основних підходів до вивчення та викладання написання есе. Розглянуто сучасні методики навчання написання есе як у закордонних, так і у вітчизняних освітніх системах, що дозволило виокремити ключові аспекти цього процесу. Також було досліджено психолого-педагогічні аспекти формування навичок письма есе учнів, що сприяло кращому розумінню процесу навчання та розвитку цих навичок.

У розділі 2 "Практична частина" було проведено аналіз результатів експериментальних досліджень щодо ефективності методики навчання написання есе, що дозволило виявити переваги та недоліки різних підходів до навчання. Також була розроблена та впроваджена в навчальний процес програма навчання написання есе, спрямована на покращення навичок учнів у цій області. Проведення практичних занять та майстеркласів зі студентами та вчителями стало важливим кроком у забезпеченні практичного використання отриманих знань та навичок, а також сприяло обміну досвідом та ідеями між учасниками навчального процесу.

Отже, здійснений аналіз показав, що поєднання теоретичного та практичного підходів до навчання написання есе сприяє покращенню рівня навичок учнів та підвищенню ефективності навчання в цій області.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Глазова О. П. Есе як вид роботи з розвитку писемного мовлення школярів. // Методичні діалоги, 2010, № 5.
2. Навчальні програми для 1-4 класів. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednyaosvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli>
3. Шендеровський К.С. Як написати успішне есе: Методичні рекомендації до написання есе.– К., 2007. – 34 с
4. Балаклицький М. А. Есе як художньо-публіцистичний жанр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://wwwphilology.univer.kharkov.ua/katedras/prof_sites/balaklitsky/balaklitskij_metod.pdf
5. Вашуленко М. С. Українська мова і мовлення в початковій школі: метод. посібник / М. С. Вашуленко. – К.: Освіта, 2006. – 268 с.
6. Головащук С. І. Складні випадки наголошення [Текст]: словник-довідник / С. І. Головащук. – К.: Либідь, 1995. – 192 с.
7. Українська мова. 1-4 класи загальноосвітніх навчальних закладів з українською мовою навчання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.mon.gov.ua/images/gr/pr/ukr_mova.doc
8. Демська-Кульчицька О. Корпусна рецепція тексту / О. Демська-Кульчицька // Наукові записки. Т. 111. Сер. Філологічні науки. – 2010. – С.-3-6.
9. Демська-Кульчицька О. Основи національного корпусу української мови : Київ, 2005. – 218 с.
10. Жовтобрюх М. А. Курс сучасної української літературної мови : підручник. Ч.1. Київ, 1972. 600с.
11. Жовтобрюх М. А., Кулик Б. М. Курс сучасної української літературної мови Ч. І. Вид. 3-тє. Київ : Радянська школа, 1965. 424 с.
12. Шкуратяна Н. Г., Шевчук С. В. Сучасна українська літературна мова: Модульний курс : навч. посіб. Київ : Вища школа, 2007. 823 с.
13. Пономарів О. Культура слова: мовно-стилістичні поради. Київ: Либідь, 2002. 240 с
14. Бабич Н. Д., Герман К. Ф., Скаб М. В. Культура фахового мовлення. Чернівці, 2006. 496 с.
15. Боженко О. О. Наступність і перспективність формування культури мовлення у дітей старшого дошкільного віку та учнів початкової школи. Лінгводидактична підготовка

- та професійний розвиток сучасного вчителя початкової школи: зб.наук.праць. Херсон. 2018. С.107-112.
16. Вашуленко М. С., Мельничайко О. І., Васильківська Н. А. Українська мова: підруч. для 3 класу. Київ: Основа, 2013. 192 с.
 17. Вашуленко М. С. Українська мова і мовлення у початковій школі. Харків: Освіта, 2018. 400 с
 18. Сіранчук Н. М. Учення Л. С. Виготського про мислення та мовлення і методична стратегія розвитку мовленнєвих творчих здібностей молодших школярів. Зб.наук.праць Херсонського державного університету. Педагогічні науки. 2014. Вип. 66. С. 184-187.
 19. Стаднік В. І. Культура мовлення: формування уявлення про культуру мовлення і культуру спілкування. Розкажіть онуку. 2003. №14-15. С. 33.
 20. Рудь С. А. Розвиток діалогічного мовлення молодших школярів на уроках української мови. Лінгводидактична підготовка та професійний розвиток сучасного вчителя початкової школи: зб.наук.праць. Херсон. 2018. С.269-274.
 21. Baintner Károly. Hogyan írjunk tudományos közleményeket? Budapest: TAKEFT, 1982.
 22. Derek de Solla Price. Kis tudomány – Nagy tudomány. Budapest: Akadémiai Kiadó, 1979.
 23. Eco, Umberto. Hogyan írjunk szakdolgozatot? Budapest: Gondolat-Kairosz, 1996.
 24. Kecso I. A kutatási folyamat az ismeretlentől a hasznosításig. Tudományszervezési Füzetek, Budapest: Akadémiai kiadó, 1980
 25. Lénárd F. A gondolkodás hétköznapijai. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1984
 26. Majoros Pál, Dr. Kutatásmódszertan avagy hogyan írjunk könnyen, gyorsan jó diplomamunkát? Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó, 1997.
 27. Nádori László. Bevezetés a tudományos kutatás módszertanába. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest 1993.
 28. Nánai László – T. F. George: A tudományosmódszerről a felsőoktatásban. Budapest, Magyar Felsőoktatás, 2002/1-2
 29. Андрієць О. М. Методика опрацювання науково-навчальних текстів у старших класах з поглибленим вивченням української мови: автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.02 / Херсонський державний університет. Херсон, 2007. 22 с.
 30. Балаклицький М.А. Есе як художньо-публіцистичний жанр: Методичні матеріали для студентів зі спеціальності «Журналістика. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2007. 74 с.
 31. Грона Н. В. Есе як комунікативна форма тексту всистемі текстотворчих умінь учнів молодшого шкільного віку. Наукові записки : зб. наук.праць. РВВ КДПУ ім. В.

- Винниченка. Серія: проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти. 2017. Випуск 11. С. 138–141.
32. Кучеренко І. Інтегровані уроки як вид нестандартної організаційної форми навчання української мови. Українська мова і література. 2011. № 3. С. 10–14.
33. Карпенко Ю. О. Ще раз про критерії виділення частин мови. Мовознавство. 2001. № 3. С. 76-80.
34. Горпинич В. О. Морфологія української мови: підручник для студентів вищих навч. закладів. Київ: Академія, 2004. 335 с.
35. Вихованець І. Теоретична морфологія української мови: Академічна граматика української мови /за ред. І. Вихованця. Київ: Пульсари, 2004. 400 с.
36. Городенська К. Українське слово у вимірах сьогодення. Рекомендації з найскладніших уживань та проблемного правопису слів. Українська мова і література в школах України. 2016. № 3. С. 23 – 25.

Звіт про перевірку схожості тексту Oxsico

Назва документа:

Бакалаврська робота_Білак Г.docx

Ким подано:

Наталка Лібак

Дата перевірки:

2024-05-24 14:18:25

Дата звіту:

2024-05-24 14:26:47

Ким перевірено:

I + U + DB + P + DOI

Кількість сторінок:

42

Кількість слів:

10599

Схожість 12%	Збіг: 42 джерела	Вилучено: 0 джерела
Інтернет: 30 джерела	DOI: 0 джерела	База даних: 0 джерела
Перефразовування 3%	Кількість: 21 джерела	Перефразовано: 465 слова
Цитування 1%	Цитування: 7	Всього використано слів: 215
Включення 1%	Кількість: 2 включення	Всього використано слів: 59
Питання 0%	Замінені символи: 0	Інший сценарій: 1 слова